

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
Кафедра географії, методики її навчання та туризму

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ
для здобувачів вищої освіти за освітньою програмою
«Середня освіта: (Географія» другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності (предметної спеціальності) 014.07 Середня освіта (Географія)

Полтава 2022

УДК 378.091.27:001.89(072.8)

Навчально-методичні рекомендації до виконання магістерських робіт для здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Середня освіта: (Географія)» другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності (предметної спеціальності) 014.07 Середня освіта (Географія). Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. – 33 с.

*Рекомендовано до друку вченою радою
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
(протокол № 13, від 30 травня 2022 р.)*

Укладачі:

Вішнікіна Л. П., доктор педагогічних наук, професор кафедри географії, методики її навчання та туризму, професор.

Федій О. А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри географії, методики її навчання та туризму, доцент.

Шуканова А. А., кандидат педагогічних наук, завідувачка кафедри географії, методики її навчання та туризму, доцент.

Єрмаков В. В., кандидат географічних наук, доцент кафедри географії, методики її навчання та туризму, доцент.

Рецензенти:

Логвин М. М., кандидат географічних наук, доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу, ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Мокляк В. М., доктор педагогічних наук, завідувач кафедри загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка

Методичні рекомендації призначено для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія)» та науково-педагогічних працівників, що здійснюють керівництво кваліфікаційними магістерськими роботами. Матеріал розроблено відповідно «Методичним рекомендаціям щодо організації, виконання та захисту кваліфікаційних (бакалаврських / магістерських) робіт у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка» <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/14.03.21-kvalifikacijni-roboti.pdf> та Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 Про затвердження Вимог до оформлення дисертації (зі змінами) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	4
2. СТРУКТУРА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	5
3 ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	6
3.1. Вступ.....	6
3.2. Розділи магістерської роботи.....	8
3.3. Висновки.....	9
3.4. Стилiстичне оформлення тексту роботи.....	9
3.5. Список використаних джерел.....	11
3.6. Додатки.....	12
4. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	12
4.1. Загальні вимоги	12
4.2. Нумерація сторінок.....	13
4.3. Нумерація розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів.	14
4.4. Рисунки, їхня нумерація та оформлення.....	14
4.5. Таблиці, їхня нумерація та оформлення.....	15
4.6. Формули, їхня нумерація та оформлення.....	15
4.7. Посилання.....	16
5. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	17
5.1. Дотримання академічної доброчесності під час написання магістерської роботи.....	17
5.2. Перевірка рівня унікальності матеріалів магістерської роботи та виявлення академічного плагіату.....	18
5.3. Відгук і рецензія.....	19
6. ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	19
6.1. Вимоги до публічного захисту.....	19
6.2. Критерії оцінювання магістерської роботи.....	20
ДОДАТКИ	22
Додаток А. Зразок оформлення титульної сторінки магістерської роботи.....	22
Додаток Б. Приклади оформлення бібліографічного опису.....	23
Додаток В. Форма відгуку наукового керівника на кваліфікаційну роботу.....	28
Додаток Г. Орієнтовна схема рецензії на кваліфікаційну роботу.....	30
Додаток Д. Відомість оцінювання кваліфікаційної роботи.....	31
Додаток Е. Форма засвідчення здобувачем вищої освіти – автором дослідження відсутності академічного плагіату в його кваліфікаційній роботі.....	33

ВСТУП

Представлені методичні рекомендації присвячені основним вимогам щодо організації магістерського дослідження, виконання, оформлення і захисту магістерських робіт на кафедрі географії, методики її навчання та туризму здобувачами вищої освіти за спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія) другого (магістерського) освітнього рівня.

Рекомендації складено відповідно до положення «Методичні рекомендації щодо організації, виконання та захисту кваліфікаційних (бакалаврських / магістерських) робіт у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка», яке розроблено на підставі Закону України «Про вищу освіту» та Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов у сфері вищої освіти»; Кодексі академічної доброчесності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка; на таких внутрішніх положеннях Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка як от: «Положенні про організацію освітнього процесу», «Положенні про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної (атестаційної) комісії», «Положенні про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти», «Положенні про запобігання та виявлення академічного плагіату».

За вказаною вище освітньою-професійною програмою передбачено написання та захист кваліфікаційної (магістерської) роботи як підсумкової атестації. Здобувачі вищої освіти за другим (магістерським) освітнім рівнем повинні представити самостійне наукове дослідження з актуальних проблем, що стосуються здійснення освітнього процесу з географії. За результатами захисту магістерської роботи Екзаменаційна комісія (далі ЕК) формує висновок щодо рівня професійної компетентності майбутнього учителя географії.

1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Магістерське дослідження, виконання якого є підґрунтям написання магістерської роботи, має бути видом творчої самостійної наукової роботи, що завершується авторською розробкою пропозицій, методичних рекомендацій, які мають прикладний характер. Під час здійснення дослідження студенти опановують методи та набувають вміння проведення наукового педагогічного дослідження.

Магістерська робота – це самостійна науково-дослідна робота, яка здійснює кваліфікаційну функцію і виявляє ступінь та рівень наукової підготовки здобувача другого рівня вищої освіти з географії та методики її навчання, завершує опанування магістрантом наукового пошуку, самостійного планування та вирішення дидактичних задач. Основне завдання її автора – продемонструвати рівень своєї науково-педагогічної кваліфікації,

уміння самостійно проводити науковий пошук і вирішувати конкретні завдання. Магістерська робота повинна являти собою цілісну кваліфікаційну працю з аналітично опрацьованим змістом, що виконується індивідуально, відповідно затвердженій на кафедрі географії, методики її навчання та туризму тематиці. Розв'язання конкретного науково-педагогічного прикладного завдання складає основу магістерської роботи.

Обсяг матеріалу магістерської роботи має бути достатнім для проведення глибокого аналізу досліджуваного питання та формулювання висновків, які практично спрямовують отримані результати. Загальний обсяг магістерської роботи становить 65-80 сторінок основного тексту, кількість використаних джерел – 55-75 позицій (відповідно до положення «Методичні рекомендації щодо організації, виконання та захисту кваліфікаційних (бакалаврських / магістерських) робіт у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка»).

Вибір теми для магістерської роботи не повинен мати випадковий характер. Студент (магістрант) уже протягом написання курсової має визначитись у своїх наукових інтересах, у межах яких він хотів би працювати й далі. Тематику магістерських робіт розробляє кафедра географії, методики її навчання та туризму затверджує її на засіданні та схвалює Вчена рада факультету історії та географії. Проте, магістрант має право не тільки вибору теми із запропонованого кафедрою списку, а й можливість запропонувати свою тему з необхідним обґрунтуванням доцільності її розробки.

При обранні теми магістрант мусить враховувати свої інтереси, нахили, а також такі фактори, як актуальність теми, її наукове і практичне значення, ступінь висвітлення питання в науковій літературі, доступність бази дослідження та ін.

Назва теми магістерської роботи повинна бути, по можливості, короткою, відповідати обраній спеціальності та суті вирішеної науково-педагогічної проблеми, вказувати на мету магістерського дослідження і його завершеність. Іноді для більшої конкретизації до назви слід додати невеликий (4-6 слів) підзаголовок. У назві не бажано використовувати ускладнену термінологію псевдонаукового характеру. Треба уникати назв, що починаються зі слів «Дослідження питання...», «Дослідження деяких шляхів...», «Деякі питання...», «Матеріали до вивчення...», «До питання...» і т. ін., в яких не відбито достатньою мірою суть проблеми.

2. СТРУКТУРА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Вступна частина містить такі структурні елементи: титульний аркуш, зміст, перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за потребою).

Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони

мають заголовок), загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів – це усі прийняті у магістерській роботі малопоширені умовні позначення, символи, одиниці, скорочення і терміни пояснюють у переліку, який вміщують безпосередньо після змісту, починаючи з нової сторінки. Незалежно від цього за першої появи цих елементів у тексті магістерської роботи наводять їхнє розшифрування.

Основна частина містить такі структурні частини: вступ, розділи, в яких викладено суть магістерської роботи та методичні рекомендації, висновки, список використаних джерел.

Структурні елементи «Титульний аркуш», «Зміст», «Вступ», «Розділи», «Висновки», «Список використаних джерел» є обов'язковими.

Додатки розміщують після основної частини магістерської роботи.

3. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

3.1. Вступ

Розкриває сутність і стан розробленості наукової проблеми та її значимість, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

У вступі подають загальну характеристику у такій послідовності:

Актуальність теми. Обґрунтовується на підставі сучасних досліджень у галузі географічної освіти, шляхом критичного підходу до вирішення питання: чому ця тема важлива і потребує дослідження; хто з авторів має значні і вагомні доробки у вирішенні цього питання; що у цій темі є недостатньо вивченим і потребує подальшої розробки? Висвітлення актуальності не повинно бути занадто багатослівним. Потрібно аргументовано довести необхідність здійснення дослідження.

Мета і завдання дослідження. *Мета* – це очікуваний результат, якого треба досягти при виконанні роботи та головний напрям вирішення проблеми, яка є у межах теми магістерської роботи та недостатнього глибоко відображена у літературних джерелах.

Завдання дослідження залежать від поставленої мети та окреслюють поетапне її досягнення. Від них залежить структура роботи. Завдань має бути 3-5. Останнє завдання, як правило, спрямоване на практичну перевірку застосованих підходів.

Завдання дослідження можуть складатися з наступних компонентів:

– перше завдання присвячують аналізу теми, що досліджується, об'єкту і предмету дослідження (наприклад виявлення сутності понять, явищ, процесів, подальша їх розробка; вивчення ознак, рівнів функціонування явищ або процесів, критеріїв їх ефективності тощо);

- друге завдання може бути присвячене всебічному вивченню теорії та практики вирішення цієї проблеми, виявленню її типового стану, недоліків і труднощів та їхніх причин;

- третє завдання може бути спрямоване на дослідження змістової (географічної) складової частини дослідження;

- четверте завдання часто спрямовують на обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення проблеми що досліджується, методичним рекомендаціям тощо;

- п'яте завдання може бути пов'язане із експериментальною перевіркою запропонованих методичних розробок, методик, засобів навчання, форм організації навчання тощо.

Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», «Аналіз...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не саму мету (краще вказувати таке: «З'ясування...», «Визначення...», «Встановлення...» тощо).

Об'єкт – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення.

Предмет дослідження знаходиться в межах об'єкту. Об'єкт і предмет співвідносяться як загальне й таке, що конкретизую частину загального. Тема магістерської роботи формулює предмет дослідження як її назву (тобто тема магістерської та предмет дослідження дуже близькі за змістом).

Методи дослідження – ретельний вибір та перелік методів, що будуть використані для вирішення поставлених завдань дослідження є важливим етапом для досягнення поставленої мети. Методи дослідження називають конкретно, *що саме* досліджувалось тим чи тим методом. У дослідженнях, що проводяться з методики географії, найбільш інформативнішими є теоретичні (аналіз літературних даних та узагальнення наукових, методичних пошуків, дослідницької діяльності провідних фахівців, аналізу, синтезу тощо); емпіричні методи спираються на спостереження у педагогічному процесі та експеримент в межах начального процесу; соціологічні методи, такі як опитування та визначення ефективності застосування певних методичних впливів; методи математичної статистики для підтвердження достовірності отриманих результатів.

Наукова новизна дослідження формулюється у чітко прописаних автором позиціях відносно того, що було зроблено автором особисто вперше, теоретично обґрунтовуючи вагомість дослідження. Акцентують увагу також на положеннях, які були уточнені та удосконалені. Важливо звернути увагу на наявність систематизації матеріалу з метою ретельного здійснення дослідницької роботи.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливостях використання наукових та прикладних результатів дослідження.

Зазначаються бази проведення педагогічних досліджень (навчальні заклади, організації, установи тощо), описується досвід застосування розроблених методичних рекомендацій та розробок.

Особистий внесок. Висвітлюються ті матеріали, які були розроблені автором і мають значну прикладну вагомість. За умови використання в роботі даних отриманих у співавторстві, опублікованих праць у співавторстві, автор повинен відмітити значення особистого внеску.

Апробація результатів роботи. Вказується, де саме (конференції, вебінари, практикуми тощо) висвітлено результати досліджень, що складають роботу, а також наводяться основні публікації за темою магістерського дослідження.

Структура роботи. Відображує перелік структурних елементів роботи (відповідно до змісту), обґрунтовується послідовність їх викладу, вказується обсяг роботи, кількість найменувань у списку використаних джерел, додатків, рисунків, таблиць.

3.2. Розділи магістерської роботи

Суть магістерської роботи – це викладання відомостей про предмет дослідження, котрі є необхідними й достатніми для розкриття сутності даної роботи та її результатів. Викладаючи суть, особливу увагу приділяють новизні в роботі.

Якщо у магістерській роботі необхідно навести повні докази або подробиці дослідження, їх вміщують у додатках.

Суть магістерської роботи викладають, поділяючи матеріал на розділи. Розділи можуть поділятися на підрозділи і пункти. Пункти, якщо це необхідно, поділяють на підпункти. Кожен пункт і підпункт повинен містити закінчену інформацію.

Зазвичай магістерська робота складається із двох-трьох розділів та оформлюється відповідно до змісту роботи. Вона має включати характеристику сучасного стану проблеми, опис стану дослідження проблеми магістерського дослідження, погляди різних авторів на цю проблему, позитивні та негативні сторони проблеми. Кожний розділ починають з нової сторінки. У кінці кожного розділу формулюють короткі висновки.

Перший розділ магістерської роботи за змістом є *теоретичним*. У ньому подається загальна характеристика проблеми, яка вивчається. У теоретичній частині роботи здійснюється аналіз літератури з проблеми, яка досліджується. Його можна подати під назвами: «Теоретичні засади...», «Психолого-педагогічні засади...», «Становлення та розвиток...» та ін.

Другий розділ роботи має прикладний характер. Зміст цього розділу повинен включати характеристику змістової (географічної) частини методик, географічних розвідок, запропонованих програм, засобів навчання та методичних особливостей їхнього застосування, опис форм організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, технологій, інновацій тощо.

Третій розділ може бути присвячений педагогічному дослідженню

ефективності запропонованих інновацій (методики, програми, засоби навчання та методичні особливості їхнього застосування, описи форм організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, технології тощо), методичні рекомендації та авторські розробки.

3.3. Висновки

Висновки розміщують безпосередньо після викладення суті магістерської роботи (після розділів), починаючи з нової сторінки. У висновках наводять оцінку одержаних результатів роботи (відповідно визначених у вступі завдань) з урахуванням світових тенденцій вирішення поставленої задачі, вказують можливі галузі використання результатів роботи; висвітлюють наукову та прикладну значущість роботи.

Висновки є стислим викладенням підсумків проведеної студентом роботи. Текст висновків має поділятися на пункти. Обсяг висновків не повинен перевищувати 2-3 сторінки.

У висновках коротко формулюють результати, отримані у процесі роботи, викладають основні наукові та практичні результати дослідження, аргументуючи їх кількісними та якісними показниками. Висновки повинні інформувати про досягнення мети дослідження і виконання конкретних поставлених завдань. Залежно від теми у висновках також формулюються рекомендації щодо вирішення досліджуваної проблеми. У цілому висновки повинні давати відповіді на такі запитання:

- Навіщо зроблено це дослідження?
- Що зроблено?
- Чому отримані такі результати?
- Як можна пояснити той чи той факт?
- До яких висновків прийшов автор?

3.4. Стилiстичне оформлення тексту роботи

Особливу увагу при написанні наукової роботи потрібно звертати на мову та стиль викладу матеріалу. Для вираження логічних залежностей в мові є спеціальні функціонально-лексичні особливості наукового стилю:

засоби зв'язку, що вказують на послідовність розвитку думки (спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, отже, таким чином та ін.);

заперечення (проте, тим часом, але, тоді як, тим не менше, аж ніяк);

причинно-наслідкові відношення (таким чином, тому, завдяки цьому, внаслідок цього, крім того, до того ж);

перехід від однієї думки до іншої (раніше ніж перейти до..., звернімося до..., розгляньмо..., зупинимося на..., розглянувши, перейдемо до..., необхідно зупинитися на..., необхідно розглянути...);

підсумок, висновок (отже, таким чином, на закінчення зазначимо, все сказане дає змогу зробити висновок..., підсумовуючи, слід сказати...);

засобами логічного зв'язку можуть виступати займенники, прикметники і дієприкметники (даний, той, такий, названий, вказаний та ін.);

визначення логічних зв'язків між частинами висловлювань (можна навести результати..., як показав аналіз..., на підставі отриманих даних..., підсумовуючи сказане..., звідси випливає, що... та ін.).

Дієслово і дієслівні форми несуть у тексті особливе інформаційне навантаження. Автори наукових праць звичайно пишуть «проблема, яка розглядається», а не «проблема, яка розглянута».

У науковій мові поширені вказівні займенники «цей», «той», «такий». Вони не тільки конкретизують предмет, а й визначають логічні зв'язки між частинами висловлювання (наприклад, «ці дані служать достатньою підставою для висновку...»).

Займенники «щось», «дещо», «що-небудь» через неконкретність їх значення в тексті, як правило, не використовуються.

У науковій роботі використовують такі сполучники підрядності «завдяки тому, що», «тоді як», «тому що», «замість того, щоб», «з огляду на те, що», «зважаючи на те, що», «внаслідок того, що», «після того, як», «в той час, як» та ін. Особливо часто використовуються похідні прийменники «протягом», «відповідно до...», «згідно з...», «у результаті», «на відміну від...», «поряд з...», «у зв'язку з...» та ін.

Безособові, неозначено-особові речення в тексті наукових робіт вживаються при описі фактів, явищ та процесів. Називні речення використовуються в назвах розділів, підрозділів і пунктів, у підписах під рисунками, діаграмами, ілюстраціями.

Обов'язковою вимогою об'єктивності викладу матеріалу є також вказівка на джерело повідомлення, автора висловленої думки чи якогось виразу, що можна реалізувати за допомогою спеціальних вставних слів і словосполучень («за повідомленням», «за відомостями», «як свідчить», «на думку», «за даними», «на нашу думку» та ін.).

При згадуванні в тесті прізвищ (учених-дослідників, практиків) ініціали, як правило, ставляться перед прізвищем.

Діловий і конкретний характер опису явищ, які вивчаються, майже повністю виключає емоційно забарвлені слова та вигуки. Так, експерименти описуються звичайно за допомогою особових дієслівних форм на -но і -то (одержано, вирішено, проаналізовано та ін.).

Стиль писемної наукової мови — це безособовий монолог. Тому виклад звичайно ведеться від третьої особи. Стало неписаним правилом у роботі замість «я» використовувати «ми». Ставши фактом наукової мови, займенник «ми» зумовив цілу низку нових похідних словосполучень, наприклад, «на нашу думку». Проте нагромадження в тексті займенника «ми» справляє малоприємне враження. Тому автори наукових праць використовують й інші звороти без цього займенника, зокрема конструкції з неозначено-особовими реченнями. Аналогічну функцію виконує речення з безособовими діє

прислівними формами на -но і -то («Розроблено комплексний підхід до вивчення...»).

3.5. Список використаних джерел

Є декілька основних способів складання списку використаних джерел. Найпоширеніші з них:

1) *в алфавітному порядку* прізвищ перших авторів або заголовків (для виконання курсових і кваліфікаційних робіт ми рекомендуємо саме цей спосіб);

2) *у порядку черговості появи посилань* у тексті (цей спосіб рекомендований для написання дисертацій).

Авторів з однаковими прізвищами подають в алфавітному порядку їхніх ініціалів; праці одного автора – за алфавітом перших літер назв його праць; праці одного автора з однаковою назвою – за хронологією.

Спочатку наводять літературу, видану кирилицею, далі – латиною і мовами з особливою графікою (за алфавітом назв мов – арабською, вірменською, грузинською тощо). Публікації мовами з особливою графікою подають в українській транслітерації або в перекладі українською мовою.

Крім того є певний порядок розташування літературних джерел: нормативні акти (закони, постанови та ін.); книжкові видання; статті в журналах та інших періодичних виданнях; матеріали з Інтернету.

Список використаних джерел наводиться після висновків. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи (*Додаток Б*).

Неточне оформлення списку використаних джерел – одна з помилок, яка часто трапляється в курсових роботах. Тому при опрацюванні джерел (особливо – фондів і з мережі Інтернет) намагайтеся занотовувати на картки їх повне бібліографічне описання. При складанні списку використаних джерел слід подавати всю інформацію, яка є у бібліографічному описі безпосередньо в друкованому творі, або так, як записано в бібліографічних картках каталогів, мовою оригіналу цього твору.

До списку джерел включають тільки ті з них, на які є посилання в тексті курсової роботи. Кожний бібліографічний запис починається з нового рядка.

Остаточний список використаних джерел складають перед написанням «чистового» варіанта науково-дослідницької роботи.

Якщо обрано перший спосіб складання списку, то за допомогою функції «сортування» в меню «Таблиця» комп'ютера спочатку сортують в алфавітному порядку усі джерела, виконані східнослов'янськими мовами (українською, російською, білоруською), потім – іноземними мовами. Увесь складений таким чином список нумерують послідовно – від номера 1 – до останнього номера в списку джерел.

3.6. Додатки

Викладення додатків починається з нової сторінки.

У додатках вміщують матеріал, який:

- є необхідним для повноти магістерської роботи, але включення його до основної частини може змінити впорядковане й логічне уявлення про роботу;

- не може бути послідовно розміщений в основній частині магістерської роботи через великий обсяг або способи відтворення.

У додатки можуть бути включені:

- додаткові ілюстрації або таблиці;
- матеріали, які через великий обсяг, специфіку викладання або форму подання не можуть бути внесені до основної частини (оригінали фотографій, розрахунки, плани-конспекти навчальних занять, розроблених у процесі виконання роботи, анкети, тести тощо).

Розміщення додатків формують у послідовності посилань на них у тексті. Додатки позначають великими літерами за українською абеткою, літери: Г, Є, І, Ї, О – не використовують.

Наприклад: ДОДАТОК А.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатку, слід нумерувати в межах кожного додатку, наприклад, рисунок Д.3 – третій рисунок додатку Д, таблиця А.3 – третя таблиця додатку А, формула (А.1) – перша формула додатку А.

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, їх нумерують, наприклад, рисунок А.1, таблиця А.1, формула В.1.

У посиланнях у тексті додатку на ілюстрації, таблиці, формули рекомендується писати: «... на рисунку А.2 ...», «...на рис. А.2 ...», «... в таблиці В.3 ..» або «.. в табл. В.3 ..».

На матеріали додатків мають бути посилання у тексті магістерської роботи, до прикладу: пишуть (Додаток Г). Якщо посилаються вдруге чи третє, пишуть (див. додаток Г).

4. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

4.1. Загальні вимоги

Залежно від особливостей і змісту магістерську роботу складають у вигляді тексту, ілюстрацій, таблиць або їх сполучень. Магістерську роботу оформляють на аркушах формату А4 (210x297 мм).

Магістерську роботу виконують машинним (за допомогою комп'ютерної техніки) способом на одному боці аркуша білого паперу. Текст роботи слід друкувати через 1,5 інтервали шрифтом *Times New Roman*, кегль шрифту (розмір) – 14), абзацний відступ – 125 мм, вирівнювання тексту в абзаці – за шириною.

Текст магістерської роботи слід друкувати, додержуючись такої ширини полів: ліве – 30 мм, верхнє і нижнє – 20 мм, праве – 10 мм.

Кількість символів у рядку – не менше 60, кількість рядків на сторінці – до 30.

Варто пам'ятати, що використовувані в роботі лапки повинні бути одного стилю: “” або «», або """, або „,„. Аналогічною є вимога і до стилю апострофів: або ’, або ‘ – однаково у всьому тексті.

Під час перелічення в тексті роботи прізвищ дослідників, необхідно дотримуватись одного стилю: Грицай М. С., Федченко П. М., або М. С. Грицай, П. М. Федченко, або М. Грицай, П. Федченко, або Микола Грицай, Петро Федченко. Між прізвищем та ініціалами (стежачи, щоб вони лишилися в одному рядку) необхідно використовувати нерозривний пробіл (стандартне сполучення клавіш «Shift + Ctrl + Пробіл»). Перелічення складається у алфавітному порядку прізвищ.

Допускається окремі частини магістерської роботи (титульний лист, додаток) виконувати іншим способом, ніж основна частина.

Скорочення слів і словосполучень у магістерській роботі – відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. (ДСТУ 3582–97. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила.).

Розділи і підрозділи повинні мати заголовки. Пункти і підпункти можуть мати заголовки. Заголовки структурних елементів магістерської роботи і заголовки розділів слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами без крапок в кінці, не підкреслюючи. Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів магістерської роботи слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці.

Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовок розділу не допускається.

Між заголовками підрозділів і подальшим чи попереднім текстом має бути один порожній рядок.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту і підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

4.2. Нумерація сторінок

Сторінки магістерської роботи слід нумерувати арабськими цифрами без знака №, дотримуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок магістерської роботи. Номер сторінки на титульному аркуші не проставляють.

Текст змісту також включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок магістерської роботи.

4.3. Нумерація розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів

Розділи, підрозділи, пункти і підпункти магістерської роботи слід нумерувати арабськими цифрами.

Розділи магістерської роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладання суті магістерської роботи і позначатися арабськими цифрами без крапки, наприклад, 1, 2, 3 і т.д.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. 1.1., 1.2., 2.1., 2.2.....

Пункти повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу або підрозділу. Номер пункту складається з номера розділу і порядкового номера пункту, або з номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, відокремлених крапкою. Після номера пункту крапку не ставлять, наприклад: 1.1.1, 1.1.2, 2.1.1, 2.1.2 і т.д.

Номер підпункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту і порядкового номера підпункту, відокремлених крапкою, наприклад: 1.1.1.1, 1.1.1.2 і т.д.

Якщо розділ або підрозділ складається з одного пункту, або пункт складається з одного підпункту, його не нумерують.

4.4. Рисунки, їхня нумерація та оформлення

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, світлини) слід розміщувати у магістерській роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше або на наступній сторінці. Рисунки слід розміщувати таким чином, щоб їх можна було розглядати без повороту переплетеного блоку магістерської роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Якщо магістерська робота містить невелику кількість сторінок тексту і велику кількість рисунків, їх можна розмістити за номерами наприкінці магістерської роботи. На всі ілюстрації, які були запозичені з використаних джерел, мають бути посилання після їхньої назви у квадратних дужках.

Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують під ілюстрацією. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст). Ілюстрація позначається словом «Рисунок__», яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, до прикладу:

Рисунок 2.1. Графік ходу температур

Рисунок 2.1 – Графік ходу температур

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках.

Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, рисунок 2.1 – перший рисунок другого розділу.

4.5. Таблиці, їхня нумерація та оформлення

Кожна таблиця повинна мати назву, яка розміщується симетрично до тексту (шрифт жирний). Назву та слово «Таблиця» починають з великої літери та розміщують в правому верхньому куті. Назву не підкреслюють.

Таблиці необхідно подавати в роботі після першого посилання на них у тексті. Їх нумерують у межах розділу. Наприклад: таблиця 1.2. (друга таблиця першого розділу); таблиця 3.1. (перша таблиця третього розділу).

Якщо в роботі одна таблиця або рисунок його нумерують за загальними правилами.

На всі таблиці та рисунки повинні бути посилання в тексті. У повторних посиланнях на таблиці та рисунки треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3.» За умови необхідності перенесення частини таблиці, слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, інші частини позначають «Продовж. табл. 1.3.».

4.6. Формули, їхня нумерація та оформлення

Формули розташовують після тексту, в якому вони згадуються, посередині сторінки.

у магістерській роботі (за винятком формул, наведених у додатках) слід нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули, відокремлених крапкою, наприклад, формула (1.3) – третя формула першого розділу. Номер формули зазначають на рівні формули в дужках у крайньому правому положенні на рядку. До прикладу:

Емпіричне значення критерію Пірсона χ^2 обраховували за формулою, наведеною у Д. Новікова:

$$\chi_{emn}^2 = N \cdot M \cdot \sum_{i=1}^L \frac{\left(\frac{n_i}{N} - \frac{m_i}{M}\right)^2}{n_i + m_i}, \quad (3.1)$$

де N – кількість студентів в ЕГ;

M – кількість студентів у КГ;

L – кількість ступенів свободи (у нашому випадку – 3);

n_i – кількість студентів ЕГ, що набрали і-й бал ($i=1, 2, 3$);

m_i – кількість студентів КГ, що набрали і-й бал.

Як зображено вище, пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули, слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі чи рівнянні.

Пояснення значення кожного символу чи числового коефіцієнта слід давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом «де» без двокрапки.

Формули, що йдуть одна за одною і не розділені текстом, відокремлюють комою.

4.7. Посилання

У тексті магістерської роботи є два види посилань. По–перше, це посилання на використану літературу. У тексті магістерської роботи посилання на літературні джерела слід зазначати за їх порядковим номером у списку, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «...у роботах [1-5]...», «описано в [5]».

Цитування – це наведення дослівних уривків із використаних джерел – використовують у магістерській роботі для обґрунтування, підтвердження авторських аргументів або для критичного аналізу літературних джерел. «Предметна географічна компетентність учнів – це здатність застосовувати набуті географічні знання та вміння задля розв'язання їхніх життєво важливих завдань чи проблем» [10, с. 25]. У даному випадку: 10 – це номер у списку використаних джерел, а «с. 25» – сторінка, з якої запозичено цитату.

Натомість можна вдаватися до непрямого цитування у формі переказу тексту, яке максимально точно передає думки автора й супроводжується відповідним покликанням на джерело. Наприклад: «Згідно з Я. Олійником, ...» [45, с.123]., «О. Браславська пропонує розглядати краєзнавчу компетентність як...» [4, с.12].

Допускають скорочення цитати, якщо це не призводить до викривлення думки автора. Місце скорочення має бути позначене в цитаті квадратними дужками з трикрапкою всередині. Крім того, допускаються перефразування цитати, зміну словоформ чи відмінків певних слів. Таку цитату в лапки не беруть, але в квадратних дужках обов'язково роблять покликання на джерело (його порядковий номер зі списку використаних джерел, який додають до роботи).

Важливо пам'ятати, що у списку використаних джерел завжди слід вказувати і ті, які використовували під час підготовки роботи, навіть якщо прямих посилань чи цитувань цих джерел у роботі не має.

При написанні магістерської роботи студент повинен давати покликання на джерела, матеріали або окремі результати досліджень, на ідеях та висновках яких відбувалося вивчення теми кваліфікаційної роботи. Це дає змогу відшукати використане у роботі джерело і перевірити достовірність цитування. Якщо було використано відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді у посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, джерела, на яке зроблено посилання у роботі.

Другий вид посилань – це посилання на частини магістерської роботи. При посиланнях на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, ілюстрації, таблиці, формули, додатки зазначають їх номери. При посиланнях слід писати: «...у розділі 4...», «...дивись 2.1 ...», «...за 3.3.4 ...», «...відповідно до 2.3.2.1 «"», «...на рис. 1.2 ...», або «...у таблиці 3.2 ...», «...(див. 3.2) ...», «...за формулою (3.1)...», «...у додатку Б...».

5. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

5.1. Дотримання академічної доброчесності під час написання магістерської роботи

При написанні кваліфікаційної роботи необхідно обов'язково покликатися на авторів і джерела, з яких запозичено матеріали або окремі результати. Використання у роботі запозиченого матеріалу без посилання (покликання) на автора не допускають. Це вважають плагіатом, тобто порушенням академічної доброчесності.

Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених Законом України «Про освіту», «Про вищу освіту» та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень. Академічна доброчесність у процесі написання випускної кваліфікаційної роботи означає, що здобувачі та їх наукові керівники керуються насамперед принципом чесності у роботі та навчанні. Плагіат, тобто списування, несанкціоноване використання чужих напрацювань, є неприйнятним у кваліфікаційній роботі студента.

Порушення етичних принципів при написанні кваліфікаційної роботи бувають трьох основних видів:

1. Копіювання чужої роботи (як без, так і з відома автора) та оприлюднення її під своїм іменем.

2. Подання суміші власних і запозичених в інших авторів аргументів без належного цитування джерел (компіляція).

3. Перефразування чужої роботи без належно оформленого посилання на справжнього автора.

Загалом **плагіат** – це усвідомлене чи неусвідомлене недотримання загальноприйнятих правил цитування, тобто порушення вимог Цивільного кодексу України («Інтелектуальна власність») та Закону України «Про авторське право і суміжні права».

5.2. Перевірка рівня унікальності матеріалів магістерської роботи та виявлення академічного плагіату

Перевірити текст на унікальність, тобто відсутність плагіату, можна за допомогою спеціальних програм або за допомогою сайтів, які надають такі послуги. Слід пам'ятати, що такі програми і сервіси не є сертифікованими і пристосованими для перевірки текстів кваліфікаційних робіт. Тому результати такої перевірки можуть бути піддані сумнівам, однак здатні зорієнтувати автора кваліфікаційної роботи щодо рівня оригінальності його тексту.

Згідно з п. 3.3.1 «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка» для перевірки науково-методичних праць, рукописів статей, тез доповідей, дисертаційних робіт та авторефератів на унікальність використовують таку орієнтовну шкалу:

Таблиця 5.1

Для магістерських робіт допускають такі рівні унікальності

Для магістерських кваліфікаційних робіт	Рівень оригінальності твору	Рекомендована дія
понад 70 %	Високий	Текст вважається оригінальним та не потребує додаткових дій щодо запобігання неправомірним запозиченням
від 60% до 70 %	Середній	Наявні окремі ознаки академічного плагіату. Слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела для цитованих фрагментів
від 40% до 60 %	Низький	Наявні певні ознаки академічного плагіату, але матеріал може бути прийнятий за умови доопрацювання з обов'язковою наступною перевіркою на оригінальність доопрацьованого твору
менше 40 %	Неприйнятний	Наявні істотні ознаки плагіату. Матеріал до розгляду не приймають

Для оцінки «добре» та «відмінно» має бути середній та високий рівень унікальності кваліфікаційної роботи. При дуже низькій унікальності (менше 35 % для бакалаврських та 40 % для магістерських робіт) кваліфікаційні роботи не допускають до захисту на засіданнях ЕК або допускають після розгляду і з обґрунтуванням специфіки роботи на засіданні кафедри.

5.3. Відгук і рецензія

Науковий керівник не пізніше ніж за 4 дні після надходження кваліфікаційної роботи на кафедру надає відгук, у якому рекомендує або не рекомендує її до захисту.

Відгук повинен містити конкретні висновки щодо глибини опрацювання теми кваліфікаційної роботи, доцільності вибору методів дослідження, повноти викладу основних результатів та обґрунтованості висновків. У відгуку науковий керівник вказує на дотримання або порушення студентом календарного плану підготовки роботи до захисту, дотримання вимог до оформлення кваліфікаційної роботи, звертає увагу на загальні недоліки або вказує на конкретні помилки. Форма відгуку міститься у Додатку В.

Рецензія передбачає перелік елементів, які є обов'язковими. У рецензії повинні бути відзначені позитивні аспекти роботи, зокрема: самостійність дослідження, його актуальність, відповідність зазначеній темі, рівень опрацювання джерел, наукової літератури, інших матеріалів та наявність висновків. Рецензент обов'язково повинен вказати, чи достатнім є ступінь розкриття теми та виконання поставлених завдань, чи відповідає оформлення роботи встановленим вимогам. Орієнтовна форма рецензії подана у Додатку Г.

Недоліки, виявлені рецензентом при ознайомленні з кваліфікаційною роботою, за своїм характером та змістом можуть бути теоретичного, технічного або мовностилістичного характеру. Остаточний висновок щодо рівня відповідності роботи вимогам формулюють висловами «повністю відповідає», «загалом відповідає», «повністю не відповідає». Рецензент обов'язково пропонує оцінку роботи з урахуванням її захисту перед членами ЕК: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Студенту надається можливість ознайомитися з рецензією та підготувати відповіді на висловлені рецензентом зауваження.

6. ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

6.1. Вимоги до публічного захисту

Захист кваліфікаційної роботи проводять відкрито за участю Екзаменаційної комісії за обов'язкової присутності голови комісії.

На захисті кваліфікаційної роботи студенту надають слово для викладу основних результатів, отриманих під час виконання поставлених завдань, а також для відповідей на запитання членів Екзаменаційної комісії та інших осіб, які присутні на захисті. Прилюдний виступ студента суворо регламентований у часі та триває не більше 5-7 хвилин.

Структура виступу студента, автора магістерської роботи, на відкритому засіданні ЕК наступна:

- назва теми;

- обґрунтування її актуальності;
- об'єкт, предмет, мета дослідження, завдання;
- стислий виклад основних результатів дослідження (за розділами);
- загальні висновки дослідження.

Після виступу здобувача вищої освіти голова ЕК надає слово науковому керівникові та рецензенту або зачитує їхні відгуки. Також слухають відповіді студента на зауваження, висловлені в рецензії, та на запитання, які виникли у членів ЕК стосовно запропонованої до розгляду магістерської роботи.

6.2. Критерії оцінювання магістерської роботи

Кваліфікаційну роботу оцінює Екзаменаційна комісія з урахуванням її змісту і результатів захисту, а також висновків наукового керівника і рецензента.

Студента, кваліфікаційну роботу якого ЕК оцінила як «незадовільно», відраховують з університету. ЕК встановлює та робить у протоколі запис про можливість здобувача після доопрацювання захистити ту саму кваліфікаційну роботу протягом трьох років після відрахування. У такому випадку, поновлений на навчання здобувач вищої освіти матиме право подати кваліфікаційну роботу на перевірку за визначеною процедурою і бути допущеним (не допущеним) до її захисту.

Основними умовами отримання оцінки є такі: здобувачі вищої освіти, у яких є публікації за темою дослідження, за умови успішного захисту кваліфікаційної роботи, можуть претендувати на високі позитивні оцінки. Копію публікації, титульну сторінку видання та зміст прошивають у кваліфікаційній роботі після додатків.

Відмінно – (90-100 балів): магістерська робота виконана вчасно, самостійно, тема дослідження розкрита повною мірою. Правильно визначено предмет, об'єкт дослідження. Зміст роботи продуманий, логічний, сприяє розкриттю заявленої теми. Мета та завдання чітко окреслені та реалізовані у дослідженні. Автор використовує сучасний методологічний інструментарій. Робота містить елементи наукової новизни та характеризується глибиною теоретичного опрацювання використаних джерел. Зміст розділів та підрозділів відповідає їх назвам, структура роботи чітка, її частини пропорційні за розміром, послідовно розміщені. Висновки логічні та ґрунтовні. Робота оформлена без порушення вимог, з дотриманням граматичних, пунктуаційних та стилістичних норм українського правопису. Відгук і рецензія позитивні. Доповідь під час захисту аргументована, логічна і повна. Відповіді на питання членів ЕК правильні, стислі, але й вичерпні.

Добре – (75-89 балів): магістерська робота виконана вчасно, тема дослідження розкрита, мета і завдання виконані, теоретичні узагальнення та висновки правильні. Проте є несуттєві недоліки у логіці дослідження та оформленні тексту. Застосування сучасного аналітичного інструментарію дещо неповне. Відгук і рецензія позитивні, але містять окремі зауваження до

роботи. Доповідь логічна і аргументована, але не зовсім повна. Відповіді на питання членів ЕК правильні.

Задовільно – (60-74 балів): магістерська робота виконана вчасно, проте з порушенням термінів виконання окремих етапів роботи. Тема роботи розкрита, але у змісті є суттєві недоліки. Мета і завдання дослідження реалізовані не повною мірою. Відсутній самостійний аналіз явищ. Висновки обґрунтовано непереконливо, авторські узагальнення неаргументовані, поверхові. У відгуку та рецензії вказано на суттєві зауваження щодо логічності та послідовності дослідження. Загалом дослідження має описовий характер. Робота оформлена із порушенням вимог. Доповідь не розкриває усієї суті проведеного дослідження, його результатів. Відповіді на питання членів ЕК мають загальний характер, є неповними.

Незадовільно – (35-59 балів): магістерська робота подана до захисту невчасно. Відсутня логіка у побудові структури дослідження. Мета і завдання нереалізовані. Назви окремих розділів не відповідають їхньому змісту. Текст роботи має компіляційний характер. Зовсім відсутні самостійні судження. Висновки не співвідносяться зі змістом розділів та із завданнями. Робота оформлена із суттєвими недоліками, недбало, її обсяг становить лише половину від зазначеного у вимогах. Відгук та рецензія негативні. Доповідь взагалі не відображає зміст виконаної роботи, відповіді на питання членів ЕК неправильні.

Робота до захисту не допускається – незадовільно (1-34 балів): магістерську роботу було подано безпосередньо перед захистом, до того ж відгук наукового керівника та рецензія відсутні або обсяг роботи становить третину від необхідного.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Зразок оформлення титульної сторінки магістерської роботи

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

факультет

(повна назва факультету)

кафедра

(повна назва кафедри)

Рекомендовано до захисту

« ___ » _____ 202__ р.,

протокол № _____

Завкафедри _____

(підпис)

Кваліфікаційна робота

на здобуття першого (бакалаврського) / другого (магістерського)

(обрати)

рівня вищої освіти

_____ (тема)

Виконав (ла): студент (ка) __ курсу, групи __

_____ форми навчання

спеціальності _____

(шифр і назва спеціальності)

освітньої програми _____

(назва освітньої програми)

_____ (прізвище та ініціали)

Науковий керівник:

_____ (науковий ступінь та/або вчене звання, прізвище, ініціали)

Рецензент:

_____ (науковий ступінь та/або вчене звання, прізвище, ініціали)

Захищено « ___ » _____ 202__ р.

кількість балів: _____

значення оцінки _____

Голова Екзаменаційної комісії _____

(підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Полтава - 20__ року

ДОДАТОК Б

Приклади оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

Приклад оформлення
Книги
Один автор
<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917–1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919–1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340
Два автора
<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автора
<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири автори і більше
<ol style="list-style-type: none"> 1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016.

264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники
1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора
1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991–2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5–6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомне видання
1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с. 5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
Автореферати дисертацій
1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.

<p>2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.</p>
Дисертації
<p>1. Авдеева О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII – початок ХХ ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.</p> <p>2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.</p> <p>3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи
<p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178/179). С. 10–22.</p> <p>3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48/49. Ст. 536.</p> <p>4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017–2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p>
Архівні документи
<p>1. Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>
Стандарти
<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України,</p>

2014. 15 с. (Інформація та документація).
Частина видання
Розділ книги
1. Баймуратов М. А. Імплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i> : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493.
2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с екологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212.
3. Коломоець Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. Київ, 2009. С. 195–197.
4. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
Матеріали конференцій, тези доповідей
Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.
2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.
3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150.
4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3–4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.
5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
Довідникове видання
Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.
2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.
3. Сірій М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i> . Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
Продовжуване видання
1. Коломоець Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формування їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i> . Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.
2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i> . Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159.
3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i> . Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218.

4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. *Проблеми законності*. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.

Статті з продовжувючих та періодичних видань

1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. *Часопис Київського університету права*. 2007. № 4. С. 88–92.

2. Коломоець Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. *Право України*. 2017. № 5. С. 71–79.

3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. *Урядовий кур'єр*. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.

4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. *Юридичний вісник України*. 2017. 20–26 жовт. (№ 42). С. 14–15.

5. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. *SemiconductorPhysicsQuantumElectronics&Optoelectronics*. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.

Електронні ресурси

1. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 5. С. 115–118.

URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf

2. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. Запоріжжя, 2015. № 3.

С. 20–27. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf>.

ДОДАТОК В
Форма відгуку наукового керівника на кваліфікаційну роботу

Відгук
наукового керівника
на кваліфікаційну роботу на здобуття освітнього ступеня

_____ (бакалавр, магістр – вказати)

зі спеціальності _____ (шифр і назва спеціальності)

освітньої програми _____ (назва освітньої програми)

_____ (тема)

студента (ки) _____ курсу _____ групи

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів	Оцінка наукового керівника
Обґрунтування актуальності проблеми, коректність визначення мети і завдань, виділення об'єкта і предмета дослідження тощо	5	
Відповідність змісту роботи обраній темі. Повнота розробки проблеми загалом та окремих її аспектів	10	
Логічність, послідовність, аргументованість викладу матеріалу, обґрунтованість і доказовість висновків	5	
Значення результатів роботи, її апробація (за наявності)	5	
Відповідність дослідження нормативним вимогам	5	
Організованість, сумлінність, відповідальність; творчий підхід і самостійність при написанні роботи; дотримання графіка роботи; рівень теоретичної та професійної підготовки студента, його здатність до самостійної професійної діяльності за фахом	10	
Загальна кількість балів	40	

Аргументований

висновок: _____

(В аргументованому висновку науковий керівник визначає:

1. Актуальність теми.
2. Відповідність змісту роботи обраній темі.
3. Рівень повноти розробки питань і окремих проблем.
4. Рівень теоретичної та професійної підготовки студента.
5. Логічність, послідовність, аргументованість викладу матеріалу, уміння робити обґрунтовані висновки.

6. Характеристика студента (дисциплінованість, наполегливість, організованість, підготовленість, дотримання графіка роботи, зацікавленість проблемою дослідження тощо).

7. Важливість результатів роботи та запропонованих рекомендацій.

8. Дані про апробацію (за наявності).

9. Відповідність дослідження встановленим вимогам.

Науковий керівник _____ (_____)
(підпис) (ім'я, прізвище)

« ____ » _____ 202__ р.

ДОДАТОК Г
Орієнтовна схема рецензії на кваліфікаційну роботу

Рецензія

на кваліфікаційну роботу на здобуття освітнього ступеня

_____ (магістра)

зі спеціальності _____
(шифр і назва спеціальності)

освітньої програми _____
(назва освітньої програми)

(тема)

студента (ки) _____ курсу _____ групи

(прізвище, ім'я, по батькові)

У рецензії зазначаються:

1. Актуальність теми.
2. Теоретична (за наявності) й практична цінність.
3. Коротка характеристика роботи за розділами.
4. Оцінка методики дослідження, обробки матеріалів.
5. Доказовість висновків.
6. Наявність у роботі певних рекомендацій та їхнє обґрунтування.
7. Наявність та якість апробації матеріалів.
8. Позитивні моменти і недоліки роботи.
9. Якість оформлення.
10. Загальний висновок та оцінка роботи за чотирибальною шкалою.

Рецензент:

(науковий ступінь,

учене звання,

посада, місце роботи).....

.....(підпис)

..... (прізвище та ініціали)

«___» _____ 202__ р.

ДОДАТОК Д

Відомість оцінювання кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня _____
(бакалавр, магістр – вказати)

зі спеціальності _____
(шифр і назва спеціальності)

освітньої програми _____
(назва освітньої програми)

студента (ки) _____ курсу _____ групи
(тема)

(прізвище, ім'я, по батькові)

	<i>Максимальна кількість балів</i>	<i>Отримані бали</i>
Критерії оцінювання		
Загальна оцінка кваліфікаційної роботи науковим керівником, зафіксована у його відгуку	40	
Загальна оцінка кваліфікаційної роботи рецензентом (згідно з рецензією) («відмінно» – 20 балів, «добре» – 16 балів, «задовільно» – 12 балів, «незадовільно» – 7 балів)	20	
Оцінка за захист кваліфікаційної роботи		
Критерії:		
– рівень володіння змістом роботи, повнота розкриття її у доповіді;		
– повнота відповідей на порушені питання, уміння вести наукову дискусію;		
– якість презентації роботи.		

ДОДАТОК Д

Відомість оцінювання кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня _____
(бакалавр, магістр – вказати)

зі спеціальності _____
(шифр і назва спеціальності)

освітньої програми _____
(назва освітньої програми)

студента (ки) _____ курсу _____ групи
(тема)

<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Максимальна кількість балів</i>	<i>Отримані бали</i>
Загальна оцінка кваліфікаційної роботи науковим керівником, зафіксована у його відгуку	40	
Загальна оцінка кваліфікаційної роботи рецензентом (згідно з рецензією) («відмінно» – 20 балів, «добре» – 16 балів, «задовільно» – 12 балів, «незадовільно» – 7 балів)	20	
Оцінка за захист кваліфікаційної роботи Критерії: - рівень володіння змістом роботи, повнота розкриття її у доповіді; - повнота відповідей на порушені питання, уміння вести наукову дискусію; - якість презентації роботи.	15 15 10	

за 100-бальною шкалою: _____ значення оцінки: _____

Голова

Екзаменаційної комісії _____ (_____)
.....(підпис)(прізвище та ініціали)

Члени

Екзаменаційної комісії _____ (_____)
.....(підпис)(прізвище та ініціали)

..... (_____)
.....(підпис)(прізвище та ініціали)

..... (_____)
.....(підпис)(прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 202__ р.

* Відомість оцінювання кваліфікаційної роботи разом із рецензією і відгуком наукового керівника

ДОДАТОК Е

Форма засвідчення здобувачем вищої освіти – автором дослідження відсутності академічного плагіату в його кваліфікаційній роботі

Завідувачу кафедри

(назва кафедри)

(прізвище, ініціали)

ЗАЯВА

щодо самостійного виконання кваліфікаційної роботи студентом

Я, _____

(прізвище, ім'я, по батькові),

студент(ка) _____

(факультет, форма навчання, курс, група)

заявляю: моя кваліфікаційна робота на тему

_____ виконана самостійно і в ній не міститься елементів академічного плагіату.

Всі

запозичення з друкованих та електронних джерел, мають відповідні посилання. Я

ознайомлений(а) з діючим Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату, у відповідності з яким виявлення плагіату є підставою для

відмови в допуску кваліфікаційної роботи до захисту та притягнення до академічної відповідальності.

Я даю згоду Університету на перевірку моєї письмової роботи за вище зазначеною

темою, щодо виявлення елементів академічного плагіату

(збігів/ідентичності/схожості) в інформаційній онлайн-системі виявлення збігів/ідентичності/схожості під назвою «UNICHECK»

(<https://unicheck.com/uk-ua>).

(дата)

(підпис)

(ініціали, прізвище)